

Velting av rótum

Jarðarrøkt

Rótakál skal vera í turrari mold, og vatnið skal veitast væl frá. Um velt verður á teigalendi, skulu veitirnar uttanum vera væl uppgrivnar, so vatnið setir væl frá. Verður velt á størri stykkjum, skulu afturlatnar rennur vera við í mesta lagi 10 metra frástøðu. Tað fyrsta arbeiðið, tá røtur skulu veltast, er at pløga niður í umleið 20-25 cm dýpi. Torvurnar skulu vendast so væl, at svørðurin vendir niður og fer allur undir.

Fyri at tryggja nøktandi úrtøku krevst ein ávís nøgd av kálki í moldini (t.d. sum kalsiumkarbonat), tí kálk minkar um súrleikan í moldini og ger at plantur gagnnýta føðsluevnini betur. Fyri at meta um súrleikan í moldini nýta vit pH-virði at styðja okkum til. pH stigin er frá 0 til 14, har 0-7 er súr mold, 7-8 neutral mold og 8-14 er basisk mold.

Í Føroyum er neyðugt at stroyða kálk í moldina, eftirsum moldin her er sera súr. Til røtur skal pH helst vera minst 6. Í Føroyum er moldin í flestu støðum so súr, at pH er niðri á 5 ella lægri. Hetta merkir, at í Føroyum er tørvurin á kálki stórur, og vit mugu stroyða kálk fleiri ferðir fyri at náa hóskaði pH, tí vit fáa ikki til fulnar gagnnýtt ov stórar nøgdir í einum. Tað skal nógv kálk til fyri at økja pH 1,0 stig. Vit mugu nýta 7 tons av kálki fyri hvønn hektara (10.000 fermetrar). Hetta er alt ov nógv at stroyða í einum, og vit mæla til at kálkað verður árliga við uml. 3 tonsum/hektara. Á henda hátt fáa vit sum frálíður tað pH, vit ynskja, og vit fáa eitt lendi, lendi har tøðini verða gagnnýtt á besta hátt, samstundis sum vit fáa betri grøði.

Aftaná pløgingina og kálking verður stykkið fresað ella harvað, so kálkið blandast væl uppí, og grótið verður hentað úr. Hetta kann gerast antin við hond ella við gróthentaram koplaðir til traktor.

Sáing

Besta tíðin at sáa røtur er seint í mai ella fyrst í juni. Er talan um smá stykkir, ber til at gera lágar ryggir og sáa við hond eitt rað mitt eftir hvørjum ryggi. Frástøða millum ryggirnar skal vera 65 cm og frástøðan millum planturnar skal vera 20 cm. Ein kann antin leggja eitt og eitt fræ við 20 cm frástøðu ella sáa tættari og síðani tynna til 20 cm frástøðu, tá plantan er einar 2 cm høg. Er talan um stór stykkir, mæla vit til at sáa í slætta mold uttan ryggir og at nýta eina sonevnda eittfræsáimaskinu, sum verður innstillað til at sáa við 20 cm frástøðu millum planturnar. Frástøðan millum røðini skal vera tann sama sum nevnt omanfyri - 65 cm.

Við hesari frástøðu millum plantur og røð fáast umleið 7,5 røtur fyri hvønn fermetur.

Taðing

Røtur skulu taðast við NPK, sum ikki inniheldur klor, t.v.s. somu tøð, sum til eplir. Nøgd umleið 750 kg/hektara. Hetta verður stroytt á um somu tíð, sum fræið verður sátt. Tøðini kunnu antin stroyðast um alt kálið ella bara eftir røðunum.

Heysting

Røtur vaksa til langt út á heystið og kunnu gott vera standandi í moldini til út móti vetri. Í Føroyum taka vit upp við hond, og tað ber væl til at taka upp í smáum, t.d. byrja við at taka tær størstu, so hvørt, sum tær eru nógv stórar og lata tær smærru standa eftir til seinni.

Úrtøka

Vit hava eingi hagtøl yvir úrtøku av rótum í Føroyum, men úrtøkan veldst sjálvandi um, hvussu stórar røturnar gerast. Í Føroyum verða allar røtur nýttar til matna og mugu ikki vera alt ov stórar, tí annars er minni áhugi í at keypa. Røtur, sum viga umleið 600 gram, eru góð søluvøra. Eisini um tær eru eitt sindur minni ella eitt sindur størri. Hugsa vit okkum, at røturnar viga 600 gram í miðal, so er úrtøkan 4,5 kg fyri hvønn fermetur.